

M. F. *Pilule* No. XXI. De quibus ager pro dosi septem capiat.

*Chybur*  
*Balsamus*  
*pulmonum.*

Chybur sive sulphur præ cæteris excellens medicamen, verusque balsamus pulmonum audit Paracelso lib. 2. de viribus membrorum cap. XIV.

## CAP. IV.

De

### Tussi.

*Tussis*  
*quid?*

*Quotus*  
*plex? Hu-*  
*mida*  
*&*  
*sicca.*

**T**USSIS est aëris contentorumque in arteriâ asperâ, in ac per os, cum corporis concussione explosio, à fibrillarum vellicatione procedens. Est autem humida vel sicca: *Humida* est, quando humor pituitosus, sanguineus aut purulentus foràs expellitur. *Sicca*, quando magno licet labore, irritò tamen conatu, nihil excernitur. Si sanguis ejicitur, *Hæmoptysis* nuncupatur.

Cau-



Causæ tussis humidæ aut externæ aut internæ sunt. Externæ; Forinsecus assumpta, si in asperam arteriam fortè prolabantur, tussim excitant. Internæ sunt humores pituitosi, nunc pro sapore suo acres, modo salsi vel acidi, nunc blandi vel insipidi; Ratione consistentiæ tenues vel fluidi, modò crassi & viscidi. Est autem pituita illa acrior à bile & succo pancreatico acrioribus; salsa, si admixta bilis multo sale lixioso redundans; acida, ex succo pancreatico acidior; vel si mavis, ex ore chymicorum, bilem alcali & succum pancreaticum sulphur sanguinis vocare poteris, nihil enim reipsâ aliud sunt; phlegma verò est Mercurius. Cave autem putes, me hic tria prima per se & pura intelligere; Excrementa eorum indigito, quæ nihilominus sunt sal, sulphur & Mercurius, licet perfectionis gradu à prioribus differant, & benè facies, si vel in statu fixo, fuso aut volatili consideraveris. Blanda vel insipida est pituita, si nullo eorum admiscetur vitiosum, tumque mole magis peccat; Tenuis verò vel crassa aut viscida est, quantum magis vel minus coagulata est: Coagulatur autem à spiritu acido, qualem Pa-

Cause  
Externa  
&  
Interna



racellus vocat spiritum salis. *Libr. von Tartarischen Kranckheiten cap. 9.* Sanguinea, demum, si quis eicit, vasa pulmonis aperta dicitur, aut vi aliquâ aut sanguine aciore: Ulcera verò pulmonis purulentas ejectiones faciunt.

*Causa tussis sicce  
Externa  
& Interna*

Causa tussis sicce externa est aër vel potus nimium frigidi, aut alio modo vitiosi, acres vel acidi, assumti. Interna est pituita valde exsiccata & coagulata vel in halitus vaporesve soluta, asperam arteriam vellicans.

Item dicit Paracelsus, cum *libr. paramiri. 3. de origine morborum ex tartaro tract. 4.* & alibi, tussim ex Tartaro oriri scribit. Sive nunc ille coagulatus in pulmonibus decumbat, sive resolutus sub formâ liquidâ vel vaporosâ molestus sit.

*Curatio.*

Curam pro diversitate causarum breviter trado. Si Tussis à rebus forinsecus arteriæ fortè illapsis; Pauco potu delinitur. Si humores pituitosi acidi in causâ sunt: *Oculi, cancri ppt. corallia ppt. Margarita ppt. Terra sigillat.*



gillat. ppt. Corn. Cerv. ppt. foecula  
aronis &c. Si salis: Gummata, Ma-  
stich. Tragacanth. Flores & tinctura  
Benzoës, succus liquiritia, pilula de Cy-  
noglossa &c. Juvant. Insipidi, sed te-  
nues, incrassantibus corriguntur:  
valent eadem pilula de Cynogloss. Sy-  
rax calamita, olibanum, myrrha.  
Laudanum opiatum. Crassi & vi-  
scidi attenuantia, incidentia & ab-  
stergentia postulant; Oxymel squil-  
liticum, Syrus. de prassio, Helenij,  
extractum helenij, sperma Cete &  
spiritum salis Armoniaci. Item com-  
positum hâc formulâ.

℞. Syr. helenij ℥iij.

Sal succin. volat.

Antimon. diaphores. ana ℥ß

Flor. sal. Armon. gr. xv.

Linctus.

M. F. Linctus ad doses. 4.

Et si materia præparata, per phleg-  
magoga evacuanda, ubi cæteris præstat  
Agaricus & Mercurius præcipitatus al-  
bus, sed hic in formâ pilularum. E. gr.  
Rec.



*Rec. Mercur. præcipit. alb.*  
*Extract. agarici. ana ℥ss.*

*c. q. s. Elix. propr. Parac.*  
*F. Pilula pro una Dosi.*

Si sanguis acrior, acidis compescitur; valet oxymel squillit. Lapis prunell. spiritus sulphuris &c. Si ulcera aut vasorum ruptio; præ cæteris Balsamus sulphuris anisatus & therebinthinatus laudantur. Sicca tussis ab aëre aut potu frigidis, compressâ sæpius aliquandiu expiratione: à pituitâ coagulata sive Tartaro, Tartarum resolventibus, ubi salia volatilia primum locū tenent, curabitur.

Helmontius curam tussis ex vulnerariis præscribit in tract. Custos errans. No. 41. & tract. jus durumviretus No. 62. Laudanum Paracelsi commendat his verbis: Quod autem tusses spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solum, ut melius longiusq; aut quietius dormiant; Sed meminî, quod assumptum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussienti noctes præberet; ita tamen tussim pacasse, & copiosa fla-

va,



va, compactaque sputa compescuisse: quod mox nedum in quanto, sint imminuta: verum etiam in sputa mucosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod mane, per vomitum rediens opiatum serò assumptum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem scretuum, copiâ & colore horridorum steterisse.

CAP. V.

De

PHTISI.

**P**HYSIS est vel universalis vel particularis: universalis, quæ totius corporis consumptione fit; Particularis, quæ membri unius. Paracels. tract. vom schvviennen oder schvvinnd. suchbt. pag. m. 553. libr. v. paragraph. pag. m. 460. & 461. Phtisin non solum pulmonis, sed & aliarum partium morbum dicit; licet frequentius in pulmonibus oriatur, indeq; totius corporis

*Phtisis n. universalis & particularis.*

Paracels. loc. cit. in expos. text.